

MM. 6 Q + X M + > F F +

Q R M S T F Q

DE JONGEN VAN
DORESTAD

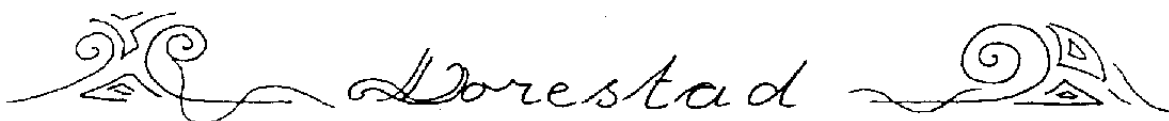

TONEELSTUK 4^e klas Vrije School DRIEBERGEN
geschreven door Lydia Heldt-Bakker Juni 1993

ROLVERDELING : De jongen van Dorestad

Erik
Vader Tjalke....
Moeder Djoeke ..
Bode
Wiebe
Hilke
Wido
Afke
Monnik
Ridder Ristran
Ridder Tiuri ...
Koopman Sjoerd .
Koopman Steven .
Viking Haakon ..
 ,, Skjuld ...
 ,, Helgi
 ,, Fridthjof
Olaf
Helga
Olga
Ingeborg
Hlud
Odin
Midgaardslang ..
Audhumla
Vili
Ve

De jongen van

K N B F R < X P : H T I S Z K Y S : T B M M A T S > X W

1e bedrijf

— Markt van Dorestad. Een groepje mensen staat met elkaar te praten.

bode : Mannen en vrouwen van Dorestad. Ik heb nieuws!

— Langzaam wordt iedereen stil na sstttt-geroep.

Bode : Zwijgt en luistert. De Vikings komen!

Vader Tjalke : De Vikings? Wat zeg je daar! Wie zijt ge?

Wiebe : Oh God - de Vikings. Zij komen hun vergoeding opeisen!

Bode : Ik ben een boodschapper van de graaf van Rinlant, ik kom u waarschuwen. U moet de Vikings ontvangen.

Vrouw Afke : Heeft de graaf van Batua u dan niet gestuurd?

Vader Tjalke : Wij Friezen kunnen het ook wel zonder de graaf van Batua. Wij reizen de hele wereld af en drijven handel in het ganse rijk van Keizer Karel. De graaf van onze gouw is nog nooit buiten de kantelen van zijn kasteel geweest. Laat ons de Vikings ontvangen namens onze Keizer Karel!

Allen : Lachen

Monnik : Hoedt u voor het contact met de heidenen, zij bidden niet tot God noch Christus. Zij zijn roofzuchtig en moordlustig.

Allen : slaan na deze woorden een kruis.

Erik (tot zijn vader) : Vader, wie zijn de Vikings en wat komen ze doen?

Vader Tjalke : Zoon, de Vikings komen uit het Noordse land, uit Skandza, waar de ijzige wind vandaan komt. Zij hebben snelle schepen als zwanen. Zij drijven handel met ons Friezen. Zij varen tot de rand van de wereld, wij varen tot het midden. In Dorestad ontmoeten wij elkaar. De Vikings zijn machtig, woest en dapper. Velen komen om op hun verre tochten, maar er komen er toch steeds meer!

Erik : Maar als ze handel drijven, waarom zijn we dan niet blij dat ze komen?

Moeder Djoeke : Dat is geen vraag voor kinderen. Verdwijen en zorg liever dat geen Viking jou ziet, anders nemen ze je nog mee!

Vader Tjalke : Vrouw, mijn zoon moet later ook handel drijven met de Vikings. Het is goed als hij ze kent!

Erik : Maar wat is er dan nu aan de hand?

Hilke : Een aantal jaren geleden waren de Vikings ook in Dorestad om handel te drijven. We ruilden met hen zout, aardewerken schalen en Frankische zwaarden tegen bont en barnsteen. Maar ze eisten wijn, en wijn hadden we niet in voorraad, niet genoeg

Wido : Ze waren ontvreden toen ze weer wegvoeren. Ze riepen dat ze de volgende keer al hun schepen zouden volladen met wijn of anders zou de stad worden platgebrand.

Allen : schrikken, praten onrustig met elkaar, heftig gebarend.

Erik : Waarom bieden we ze dan geen wijn aan?

Wiebe : Door de mislukte oogst in de Rijnlanden van de Saksen en de Franken, hebben we geen wijn kunnen kopen. We hebben weer niet genoeg wijn!

Vrouw Afke : Omdat het heidenen zijn kennen ze geen erbarmen. Als ze niet kunnen krijgen wat ze willen hebben, plunderen en branden ze!

Allen : slaan een kruis.

Moeder Djoeke (tegen monnik) : Heilige vader, wat moeten we doen.....

De **monnik** maakt een machteloos gebaar.

Vrouw Afke : Deze heidenen staan niet onder de invloed van onze kerk....ik ben bang!

Vader Tjalke : Ik denk ook dat we zelf naar ze toe moeten gaan voordat ze Dorestad bereiken en hier aan het plunderen slaan.

Moeder Djoeke (armen ten hemel heffend) : Moeder maria, de hemel sta ons bij.....

Erik : Vader mag ik mee?

Moeder Djoeke : Vader Tjalke, laat hem toch thuis!

Vader Tjalke : Het is juist goed als hij leert wie de Vikings zijn. Hij moet leren met hen te onderhandelen en geen angst te tonen.

Moeder Djoeke (tegen monnik) : Eerwaarde vader, zegen hen opdat het goed afloopt!

Ridder Tiuri : De ridders die Dorestad beschermen zullen u vergezellen, zodat de Vikings zien dat het ons ernst is.

Ridder Ristrian : Laat de heraut de kooplieden roepen die de wijn hebben toegezegd, zodat we kunnen onderhandelen.

Allen af.

DOEK

2e bedrijf

-- De rivier de Rijn. Een delegatie Doresteders bij een aanlegplaats: 2 ridders, vader Tjalke, Erik, 2 kooplieden, Wiebe, Hilke, Wido.

Ridder Ristrian : We trekken langs de Rijn de Vikings tegemoet.

Wiebe : Als ze deze stoffen zien, vergeten ze de wijn vast!

Hilke : Zet even neer, man. Dit vrachtje is knap zwaar....

Hilke en Wiebe gaan op de mand zitten.

Koopman Sjoerd : Hee, lullakken sta op! Je plet m'n fluweel! Dit zijn kostbare stoffen hoor.....daar ga je niet op zitten.....!

Koopman Steven : Als de Vikings deze stoffen zien, dan zijn ze verkocht! Kijk het glanzen in de zon!

Wido : Ik ben bang dat de Vikings toch meer van wijn houden.....

Erik : Vader, kijk daar in de verte! Ik zie draken.

Vader Tjalke : Je hebt scherpe ogen jongen. Dat moeten de schepen van de Vikings zijn. Zij hebben draken en godenbeelden op hun voorstevens.

Ridder Tiuri : Ik wist niet dat ze al zo dichtbij waren. We moeten ze zien te bereiken voor ze de stevens naar Dorestad wenden.

DOEK

-- De Vikings hoog in hun schepen, de Doresteders aan wal.

Ridder Ristrian : Gegroet gij vreemdelingen. Wij ridders en kooplieden zijn uitgezonden door Keizer Karel. Zeg ons wie ge zijt, vanwaar ge komt en wat ge wenst.

Viking Skjuld : Wij zijn Denen, gekomen uit Denemarken. Wij willen het land der Friezen veroveren, maar eerst willen wij ons moed indrinken met de wijn der Doresteders!

Ridder Ristrian : Hoe heet uw heer?

Viking Skjuld : Wij kennen geen heer, want wij zijn allen gelijk.

Ridder Ristrian : Wilt gij u onderwerpen aan Karel, de Keizer van het Frankische rijk?

Viking Skjuld : Wij onderwerpen ons aan niemand, handel en strijd zint ons het meest!

Koopman Sjoerd : Welnu, wij bieden u de fraaist geweven stoffen als handel aan. Wij zijn kooplieden uit Dorestad.

Viking Helgi : Uit Dorestad willen wij slechts wijn, de wijn die ons was toegezegd.

Alle Vikings : Wijn....geef ons de wijn.....

Ridder Tiuri : Door het mislukken van de oogsten is er in deze hele streek geen wijn voorradig. Als ge wijn wilt moet ge na de volgende oogst weerkomen.....

Vikings brullen en joelen vanaf hun schip.

Viking Skjuld : Bij Odin en Thor, we zullen de wijn uit jullie lijven persen!

Ridder Tiuri : Ge kunt ons aanvallen doch we zullen ons verdedigen. (Zwaard blinkt op)
Uiteindelijk zult ge geen wijn hebben, want die is er niet. We willen eerlijk handel drijven en u een borg geven, zodat ge ziet dat we onze belofte zullen houden.

Vikings overleggen met elkaar.

Erik krijgt contact met een Vikingjongen (**Olaf**), ze gaan naar elkaar toe en bewonderen elkaars dolken.

Viking Skjuld : De middagzon staat laag boven de kim, nog weinig tijd en onze havens zullen dichtgevroren zijn. Ge hebt geluk, het plunderen van uw stad zou ons te lang ophouden. We zullen genoeg nemen met een borg, want we moeten huiswaarts.

Koopman Steven : Neem onze stoffen als borg. We verlangen geen betaling.

Viking Haakon : Jullie stoffen kun je houden, ze zijn voor edelvrouwen geschikt, niet voor de zonen van Odin en Thor. Wij willen een andere borg....wij willen een gijzelaar!

Doresteders praten heftig onderelkaar.

Viking Haakon : Wij nemen de jongen mee, hij bevalt ons. Over een jaar komen we weer. Lost ge uw belofte dan niet in, dan wordt hij ter dood gebracht...als hij dan nog leeft, voor uw stad vrees ik dan het ergste.....

Vikings lachen honend en steken knotsen in de lucht.

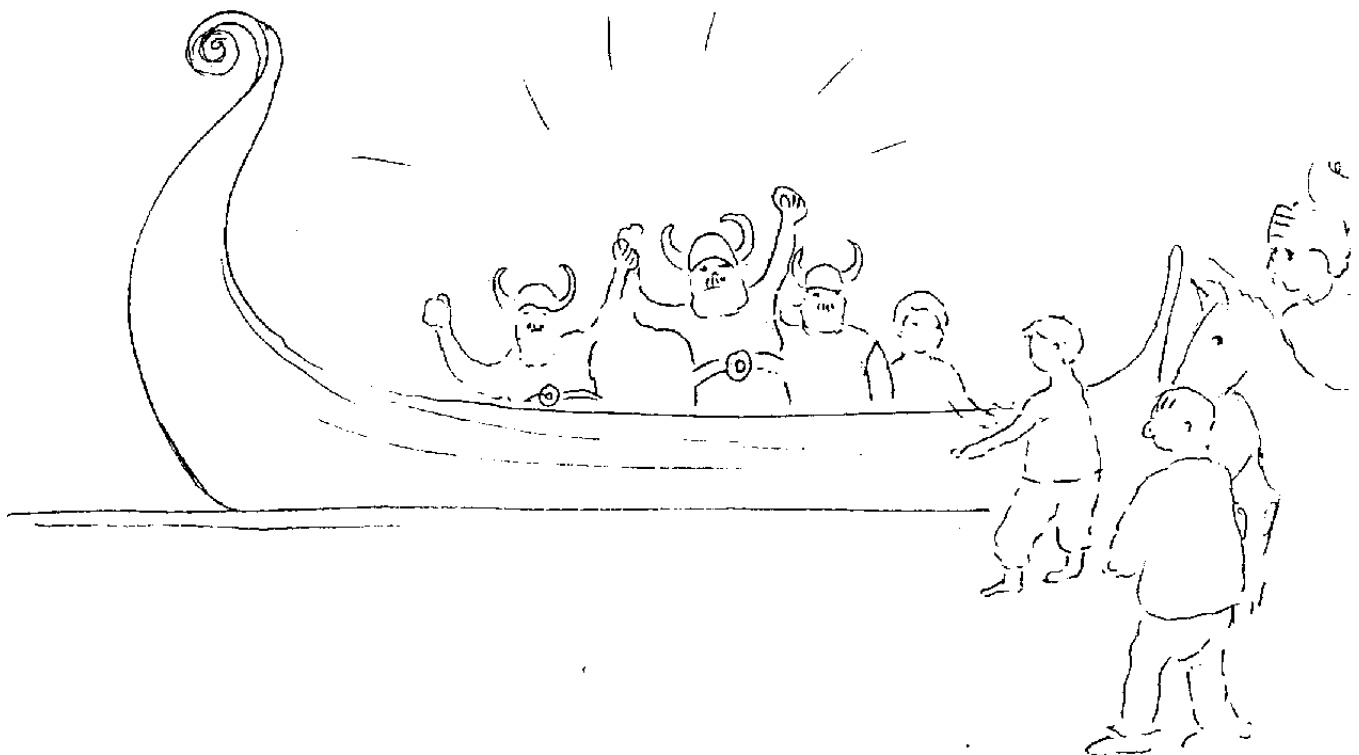
Erik : Vader, laat mij meegaan, ik weet zeker dat het goed is.

Vader Tjalke : Maar jongen, wanneer zie ik je weer?

Erik : Vader, de stad zal veilig zijn. Groet moeder en.....

Viking Haakon : Zet hem aan de riemen en wendt de steven!

DOEK

3e bedrijf

— Haakon, hoofdman der Denen (en vader van Olaf) zit bij het vuur en snijdt runen in zijn strijdbijl. Naast hem staan zijn zoon Olaf en Erik de gijzelaar. In de ruimte zijn ook knechten en vrouwen bezig met een huiselijk werkje.

Olaf : Het lot heeft goed beschikt. ik ben blij dat je bij ons bent gekomen.

Erik : toen ik jullie sierlijke trotse schepen zag, sprong mijn hart op in mijn lijf. Eigenlijk droomde ik ervan om mee te varen.

Olaf : Je bent onze gijzelaar, maar ik noem je mijn vriend.

Erik : Het is net of ik altijd geweten heb dat dit met mij zou gebeuren. Toen ik jullie schepen zag...en toen ik jou zag staan....wist ik dat er iets met mij zou gebeuren.

Olaf (geeft schouderklop) : Je bent mijn vriend!

Erik : Wat snijdt je vader?

Haakon : Dit zijn de runen, ze rijmen een lied ter ere van Tyr, onze oorlogsgod.

Buiten kraakt en barst het ijs in de fjord.

Olaf : Het ijs begint te barsten in de fjord.

Erik : Waar komt dat geluid vandaan?

Haakon : Ran, dat is de woeste Ran!

Erik : Wie is Ran, heer Haakon?

Haakon : Aegir is een reus, hij is heer over alle zeewateren. Zijn vrouw heet Ran. Aegir is geweldig van gestalte, zijn haar is donkergroen als het wier, en donkergroen is ook zijn baard. Zijn ogen zijn blauw, meestal glanzen ze vriendelijk als een rustige zee waar de zon op schijnt. Als hij toornig wordt, fonkelen zij donker als het staal van een sabel.

Erik : Waar woont hij?

Haakon : Hij woont in een grote hal op de bodem van de zee.

Erik (tot Olaf) : Heb jij hen wel eens gezien, Aegir en Ran, de zeereuzen?

Olaf : In de zomer bij helder weer en wolkenloze lucht, stijgt Aegir uit het water omhoog. Dan zonnebaadt hij tussen de rotsen, waar het het warmst is.

Erik : En z'n vrouw?

Olaf : Zijn vrouw Ran is kwaadaardig; haar hoofdhaar groeit in dichte uitstaande borstels. Haar ogen glinsteren grimmig en groen. Ran is het die de zee in opschudding kan brengen. Als de schepen schipbreuk lijden, dan glanst Ran van vreugde.

Erik : Maar nu het winter is, wat doet Ran nu?

Haakon : Er ligt ijs op de fjord, daar toomt Ran over. Nu stoot ze haar reuzenschedel tegen het ijs dat het barst.

Er klinkt een geluid van kraken en gieren, 4 vrouwen slaken een kreet.

Helga : Stil Erik, stil. Geen vragen meer stellen.

Olga : Spreek de namen niet uit van de monsters bij nacht.

Ingeborg : Als je ze roept staan ze achter je eer je het denkt....

Hlud : Je roept ze op door je gevraag.....

Haakon : Let niet op vrouwenpraat, Erik. Als je bang wilt zijn, kun je maar beter ophouden met leven.

Olaf : Buiten op zee, als we uitvaren met onze drakenschepen, dan moet je de winden horen huilen die de stormreus opjaagt.

Erik : Zijn er ook nog andere reuzen, heer Haakon?

Fridthjof : Ha-ha-ha ,die is dom!

Olaf : lachen is pas dom!

Haakon : Er zijn er heel erg veel, overal huist het gespuis waar het onherbergzaam is. Er zijn trollen, gnomes, kobolden, elfen, nimfen.....

Fridthjof :en kaaskoppen....

Erik : Zijn reuzen sterker dan de sterkste mensen?

Haakon : Ongetwijfeld zijn de reuzen veel sterker!

Olaf : Maar vader, zijn de reuzen ook sterker dan onze goden?

Haakon : De goden zijn sterker...(aarzelend en zachter): Nog wel, maar dat zal niet eeuwig zo blijven. De goden zullen in de strijd met de monsters het onderspit delven....

Olaf : Maar vader, en wij dan.....? Wat zal er van ons mensen worden....?

Haakon : In de toekomst zullen wij niet aan Odin of aan Thor geloven, maar aan de mate en de macht van onze eigen kracht! De schepping van de mens was het doel van alle goden, want de mens is hun laatste en grootste werk. De goden hebben hun Lot in onze handen gelegd.

Erik : Wat of wie is het Lot?

Haakon : Eens, het was in de oertijd, zijn er uit het noorden drie ontzaglijke vrouwen gekomen. Zij spinnen met machtige handen het net van het Lot over de wereld. Urd, Verdandi en Skuld heten zij.

Olaf : Hebben zij de wereld geschapen?

Haakon : Nee zoon, ik zal het je vertellen. En jij Erik, luister goed:

-- Terwijl bij het haardvuur heer Haakon vertelt, zien we de beelden van de schepping in eurytmie.

4e bedrijf

In het begin was er niets.
Leeg was de wereld,
geluidloos en duister.
Niets dan een afgrond
Ginnungagap genaamd.

Toen ontstond een machtige dreuning
en een wereld van ijs steeg in
het Noorden uit de duisternis omhoog.
De vorst barstte open en daaruit
snelden de huilende stormen.

Maar ver in het Zuiden
ging een schijnsel gloeien
als een reusachtige brand:
het Vuurrijk Muspelheim.
Knetterend schoten de vonken omhoog
uit de sproeiende vlammenzee.

Vonken zo groot als de zon en de maan
en vonken als de sterren aan de hemel
suisden over de lege afgrond heen,
dat het blikseme in de duisternis.
Het oerijs op de gletchers kraakte,
het barstte open in spleten
en in de afgrond stroomde het smeltwater.

Er begon zich een reusachtige
klomp te bewegen.
Een plompe kop kwam tevoorschijn;
er kwamen armen en benen.
Daar was Ymir de bruller,
grimmig en koud als de gletcher,
wild als de bergrivier;
brandend en smeulend als het oervuur.

Vóór al het andere was Ymir geschapen;
vóór de bodem, het zand en de bruisende zee.
Daar beneden geen aarde,
daar boven geen hemel.
Afgrond slechts gaapte in 't eeuwige grauw.
Alleen Ymir was in de afgrond,
het vuurrijk achter hem,
de koude boven hem.

Wind dreef de wolken uit elkaar.
En in de blinkende schijn
van de glinsterende vonken,
werden twee hoge horens zichtbaar.
Audhumla, de nevelvochtige
de heilige hemelskoe.
Uit de gespannen uiers stroomde
de melk in de afgrond.
Ymir brulde van hebzucht
en sperde zijn muil open.

Audhumla kreeg honger:
zij likte aan het ijs.
Door haar warme tong
smolt het ijs
totdat de rots tevoorschijn kwam.
Die was overal zout.
Zij likte het weg totdat de berg
ging glanzen als een heldere ster,
alsof een licht werd aangestoken.

Een hoofd met wuivende haren,
hief zich uit het steen omhoog.
Het was Buri,
uit hem kwamen
Odin, Vili en Ve.

Het is Odin, geholpen door Vili en Ve,
die de strijd aanbindt met de reuzen.
En na een hevige strijd
zijn bijna alle reuzen overwonnen.

En uit Ymir's vlees
werd de aarde geschapen.
Uit zijn bloed de baren
uit zijn beenderen de bergen,
uit zijn haar de bomen,
uit zijn schedel de hemel.
De goden, zij hebben alles geschapen,
de hemel, de aarde, de mensen.
De Asgaard, de Midgaard, het ganse bestaan.

Als in een wonderschone droom
zie ik Iggdrasil de wereldboom.
Tot in de hemelen reikt zijn kruin,
waar Asgaard glanst der goden tuin.
Geweldig is ook Iggdrasil's voet:
drie dikke wortels hij groeien doet.
De eerste durft zich naar Niflheim wagen
waar Nidhögger en het slangengebroid aan hem knagen.
De tweede strekt zich tot Mimir's bron,
waar Alvader Odin zijn wijsheid won.
De derde richt zich tot Urda's fontein,
waar dagelijks de goden vergaderd zijn.
En langs de stam rent vliegensvlug
een eekhoorntje op en weer terug.
Naar boven Nidhögger's boos verhaal,
keert weer met een weerwoord in adelaarstaal.
Doch keren de goden van de aarde terug,
dan rijden ze over de regenboogbrug.
Zo zie ik schoon als in een droom
Iggdrasil de wereldboom.

— Terug in de werkelijkheid bij Haakon en de twee jongens.

Olaf : Vader, Erik is in slaap gevallen, terwijl u van de schepping der werelden vertelde.

Haakon : Laat hem slapen en dromen van de godenverhalen. Wij zullen ons ter ruste begeven.

-- Erik voor Odin's troon.

Erik : Oh Odin, ik droomde zo juist van u
over hoe u de wereld schiep.
En hoe u een mens en een -vrouw
tot leven riep
uit een es en een iep.

Odin : Waarom kom je in je slaap tot mij?

Erik : Ik hoor thuis in het Friezenland,
ik kom uit Dorestad.
Ik reisde mee met een Vikingschip
en kwam zo in het Noordseland.
Ik hoorde voor het eerst van u,
door Haakon bij het vuur.
En ik begreep toen voor het eerst,
hoe groots en machtig alles is.
Ik werd mij van mijzelf bewust
toen ik deze vraag mij stelde:
Waar kan ik nog op staan,
als alles zal vergaan!

Odin : Mensenkind, jij toonde moed
en hebt een open blik.
Want als je weet van kwaad en goed,
dan raak je niet verstrikt.
De goden werken in jouw ziel
opdat je voelen kan
hoe wijs alles heeft beschikt.
Jij wordt,- jij bent: een man!

DOEK

5e bedrijf

— Op het Vikingschip; Haakon, Skjuld, Helgi, Fridthjof, Olaf en Erik.
Haakon, Olaf en Erik op de voorplecht.

Haakon : Is het niet machtig op zee, Erik. Onder de bescherming van Nord, de god van de zee, varen we naar het Westenland. Van dat land hebben de Friezen nog nooit gehoord! Op deze tocht zullen je moed en uithoudingsvermogen worden beproefd. Laat ons niet tot aas dienen voor de Midgaardslang, dat Odin en Thor ons moge bijstaan!

de anderen (behalve Erik) : Behoed ons voor de Midgaardslang, dat Odin en Thor ons moge bijstaan!

Erik : De Midgaardslang...?

Olaf : Hij wacht op de zeebodem tot hij kan toeslaan, in één beweging brengt hij de wateren tot razernij. We mogen hem niet te veel noemen, want anders...(tuurt rond)

Haakon : Straks naderen we de rots van Aegir. Daar zullen we voor de nacht aanleggen voor we de oversteek wagen.

Helgi : Laten we daar een vuur maken en de gevangen vis bereiden.

Skjuld : We nemen een kruik bier uit onze voorraad en laten het ons goed smaken, dan is het als aan Odin's dis in het Walhalla.

Allen juichen.

Erik : Vinden Ran en Aegir het wel goed dat wij hun rots betreden?

Fridthjof (bezorgd) : Ik zie Ran haar borstelige haar en ik voel haar ongeduld. Het water lijkt in beroering te raken, voelen jullie dat niet?

Skjuld (met de hand boven de ogen naar de kim tuwend) : Het lijkt alsof inktzwarte wolken zich aan de kim samepakken.

Helgi (tuurt over het water) : Waar komt die beroering in de golven vandaan?

Haakon : Alles wordt donker, zelfs ik kan niets meer zien. We raken de koers kwijt!

Voor **Erik** rijst plotseling een donkere boogvormige gestalte op uit zee.

Erik : Ik zie de Midgaardslang, we moeten daar vandaan.....die kant op.

Allen werken uit alle macht om het schip de andere kant op te sturen.
De zee wordt weer rustiger, het blijft duister.

Haakon (tot Erik) : Je ziet met de ogen van de raven van Odin, Hugin en Munin. Odin's zege rust op jou, kleine Fries uit Dorestad. Vertel wat je ziet en leidt ons uit dit onheil.

Erik : Ik zie de Midgaardslang recht voor me uit het water komen. Hij ligt klaar om ons te verslinden en kijkt me met vurige ogen aan, maar ik ben niet bang want Odin gaf mij het vertrouwen in mijzelf. Ik houdt zijn monsterlijke blik gevangen. Het is of ik de gedachte en herinnering aan een oerkracht in mij voel opkomen.

Haakon : Gedachte en herinnering: dat zijn Hugin en Munin de raven van Odin....

Olaf : Zij zaten op je schouder Erik,...maar kijk : het wordt lichter en het water is rustig....

Erik : Ja...de Midgaardslang is verdwenen en ook de kracht die ik in mij voelde. Daar zie ik de rots van Aegir in de verte.(wijst) Het is goed als we daar aanleggen.

Skjuld : De wolken zijn weer opgelost, de zon is helder maar staat al laag boven de kim.

Haakon : De Midgaardslang heeft zich weer vastgebeten in zijn staart en wacht op het einde der wereld. Maar jij Erik, hebt met je scherpe ogen ons allen gered. Hoe kan ik je bedanken?

Olaf : Vader, er is maar één manier: u moet hem zijn vrijheid geven. Laat hem huiswaarts keren.

Haakon : Ik geloof dat dat goed is. Laten we de nacht doorbrengen op de rots van Aegir en morgen terugkeren zodat Erik zijn eigen weg kan gaan.

Erik : Uit vrije wil heb ik me aangeboden als uw gijzelaar te dienen. Nu ik dat niet meer ben verkies ik uit vrije wil met u mee te gaan totdat uw schip u weer in Dorestad zal brengen.

DOEK

13